

Nr 109

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1964/65 till vissa forskningsråd m. m., i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt 264) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Anslag till vissa forskningsråd m. m. för budgetåret 1964/65 beräkna ett anslag av 46 122 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 69, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden av den 6 mars 1964, i vad propositionen hänvisats till behandling av statsutskottet, beträffande de under ecklesiastikdepartementet hörande forskningsråden m. m. föreslagit riksdagen att

I. a) godkänna vad departementschefen förordat rörande svenska insatser på rymdforskningens område;

b) godkänna i propositionen angivna delar av avtalet med ESRO och av överenskommelserna med jordägarna under förutsättning att avtalet med ESRO träder i kraft;

c) medgiva, att de från ESRO inflytande ersättningarna bör användas i enlighet med vad departementschefen förordat;

II. medgiva, att vid de under statens medicinska forskningsråd sorterande försvarsmedicinska forskargrupperna må fr. o. m. budgetåret 1964/65 tills vidare vara inrättade följande extra ordinarie tjänster, nämligen två som professor i Be 3 och en som forskningsläkare i Ae 27, samt bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning i överensstämmelse härmed;

III. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för under punkt II nämnda forskargrupper, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1964/65;

IV. till Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 213 000 kr.;

V. till Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 12 360 000 kr.;

VI. till Humanistisk forskning för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 826 000 kr.;

VII. till Statens råd för samhällsforskning: Förvaltningskostnader för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 106 000 kr.;

VIII. till Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 550 000 kr.;

IX. till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 274 000 kr.;

X. till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 13 500 000 kr.;

XI. till Atomforskning för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 802 000 kr.;

XII. till Europeiskt samarbete inom rymdforskningen för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 700 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Edström* och *Nyman* (I: 5) samt den andra inom andra kammaren av herr *Helén* (II: 9), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära 1. att Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens skrivelse av den 19 september 1961 rörande vissa svenska forskningsföretag, deras villkor och behov, göres till föremål för samlad översyn, 2. att en kompletterande framställning över forskningsuppgifter inom samtliga humanistiska och med dem besläktade samhällsvetenskapliga discipliner utarbetas, samt 3. att Kungl. Maj:t senast i samband med 1966 års statsverksproposition lämnar riksdagen en redogörelse för de insatser som staten är beredd att göra på det humanistiska forskningsområdet under den kommande tioårsperioden;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 329) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 334), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte 1. uttala att aktuell målsättning för kommande statliga anslag till vetenskaplig forskning — exklusive atom- och försvarsforskning samt utdelningar från Malmfonden och Riksbankens jubileumsfond — skall vara minst en fördubbling under närmaste femårsperiod av statens bidrag till detta ändamål, och tills vidare en årlig anslagshöjning om ca 50—60 miljoner kr., 2. i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att frågan om ett särskilt föredragande statsråd för vetenskaplig forskning och därmed sammanhängande högre utbildning upptages till omedelbar behandling, 3. i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om utbildning av dokumentalister och bibliotekspersonal, om allmän upprustning av forskningsbibliotekspersonal samt om allmän upprustning av forskningsbiblioteken med bl. a. bättre dokumentationstjänst;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr

Bengtson m. fl. (I: 479) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 582), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till en utbyggnad och effektivisering av forskningsorganisationen i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 761) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 928), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att i motionerna angivna rymdfrågor bör handläggas av ett särskilt för ändamålet tillskapat organ;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 762) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 932), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte vid behandlingen av propositionen nr 69 besluta att anvisa 1. till Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln ett reservationsanslag av 16 360 000 kr. och 2. till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln ett reservationsanslag av 15 500 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Olsson* och herr *Thorsten Larsson* (I: 763) samt den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Nennesholm *m. fl.* (II: 930), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid sin behandling av proposition nr 69 till Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 850 000 kr., varav 300 000 kr. att disponeras i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels en inom andra kammaren av herr *Hamrin* i Kalmar väckt motion (II: 929), vari, såvitt nu är i fråga, hemställts att i propositionen nr 69 föreslaget reservationsanslag till naturvetenskaplig forskning måtte ökas med 750 000 kr.;

dels ock en inom andra kammaren av fru *Sjövall* väckt motion (II: 933), vari hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte för budgetåret 1964/65 anvisa till 1. Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning ett reservationsanslag av 13 860 000 kr. och 2. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning ett reservationsanslag av 15 500 000 kr.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 9, II: 334, II: 582, II: 928, II: 932, II: 930, II: 929 och II: 933.

I propositionen nr 69 redogöres för den expansion som ägt rum efter andra världskriget i fråga om anslagen till svensk forskning. Med sikte på att denna utveckling skall kunna fortsätta föreslås — utöver den pågående förstärkningen av forskningens resurser inom ramen för anslagen till universitet och högskolor — höjningar av anslagen till de statliga forskningsråden, bl. a. för att forskarnas behov av teknisk personal, materiel, apparater m. m. på ett tillfredsställande sätt skall kunna mötas.

På grundval av ett av rymdkommittén framlagt betänkande, »Organisatoriska åtgärder för rymdverksamhetens främjande», behandlas i propositionen frågan om svenska insatser på rymdforskningens område. Vidare redogöres för Sveriges anslutning till det europeiska organet för internationellt samarbete inom rymdforskningen för fredliga ändamål (ESRO) samt framlägges förslag om godkännande av vissa därtill knutna överenskommelser. Medel för bestridande av kostnaderna för svenska rymdforskningsprojekt föreslås kunna anvisas från anslagen till de medicinska, naturvetenskapliga och tekniska forskningsråden.

För främjande av forskning — däri inbegripen rymdforskning — och vetenskaplig publiceringsverksamhet m. m. föreslås, att till de sju forskningsråden — statens medicinska forskningsråd, statens humanistiska forskningsråd, statens råd för samhällsforskning, statens naturvetenskapliga forskningsråd, statens råd för atomforskning, jordbrukets forskningsråd och statens tekniska forskningsråd — för nästa budgetår anvisas anslag av tillhoppa 56 488 000 kr. Motsvarande medelsanvisningar för innevarande budgetår uppgår till 42 085 000 kr. Förslaget innebär sålunda för nu angivna ändamål en anslagsuppräknings med 14 403 000 kr. Den totala medelsanvisningen för budgetåret 1964/65 föreslås fördelad med 12 360 000 kr. till medicinsk forskning, 2 826 000 kr. till humanistisk forskning, 2 550 000 kr. till samhällsforskning, 13 500 000 kr. till naturvetenskaplig forskning, 8 802 000 kr. till atomforskning, 2 950 000 kr. till jordbruksforskning — jämte 300 000 kr. till åtgärder för att förebygga skördeskador — samt 13 200 000 kr. till teknisk forskning. Dessutom föreslås ett oförändrat anslag av 3 700 000 kr. till europeiskt samarbete inom rymdforskningen.

Vidare förutsätts att frågan om medicinsk dokumentationsverksamhet med hjälp av databehandling löses inom ramen för anslaget till medicinsk forskning.

Förvaltningskostnaderna vid vissa forskningsråd föreslås höjda med sammanlagt 493 000 kr. Höjningen av anslaget till förvaltningskostnader vid medicinska forskningsrådet betingas bl. a. av att ytterligare två försvarsmedicinska forskargrupper — för bakteriologisk bioteknik och toxikologi — föreslås inrättade. För ledningen av de nya forskargrupperna föreslås två professurer inrättade.

Efter en allmän *inledning* (s. 4 och 5) lämnas i propositionen nr 69 en översikt över *forskningens villkor och behov*, innefattande, utöver en beskrivning av forskningsberedningens uppgifter och uppläggning av sitt arbete, en analys av forskningens resurser och forskningsrådets långtidsplaner. I allt väsentligt får utskottet här hänvisa till propositionen, s. 6—18. Från översikten må emellertid återges följande.

Genom beslut den 14 december 1962 förordnade Kungl. Maj:t, att en *forskningsberedning* skulle inrättas för samråd om den långsiktiga inriktningen av den svenska forskningspolitiken.

I samråd med de forskningsexekutiva organen har beredningen planlagt utredningar om den långsiktiga utvecklingen av vetenskapen och om tendenser inom den moderna forskningen. För att skaffa ett material som underlag för forskningsberedningens diskussioner har vidare med hjälp av sakkunniggrupper

eller konsulter utförts sammanställningar över vetenskapliga områden och forskningsfält, som är särskilt aktuella eller av något skäl bedömts vara av särskild betydelse för den framtida utvecklingen. På basis av promemorior, framkomna genom dylikt arbete, har översiktliga diskussioner rörande aktuella tendenser inom forskningen och avvägningen av forskningsresurserna mellan olika forskningsriktningar företagits i arbetsgruppen och forskningsberedningen. Vidare har forskningsberedningen och arbetsgruppen följt pågående arbete och planering inom sådana internationella forskningsprojekt, i vilka Sverige deltar.

Vid flera tillfällen har inom beredningen understrukits det ständigt ökande behovet av en intensifierad vetenskaplig informationsverksamhet med en utbyggd dokumentation i moderna former. I oktober 1963 framlades en promemoria angående dessa frågor. Promemorian har sedermera överlämnats till ecklesiastikdepartementet, som föranstaltat om remissbehandling av densamma.

I syfte att skapa möjligheter för att inom en given ekonomisk ram avväga medelsbehoven mellan olika forskningsområden har beredningen från de statliga forskningsråden begärt in och även erhållit långtidsplaner, som belyser den sannolika utvecklingen inom respektive område. En översiktlig redovisning av långtidsplanerna kommer att lämnas i det följande. Dessa planer bearbetas för närvarande inom beredningen, och det sammanställda materialet avses tjäna som underlag även för värderingen av forskningens totala investeringsbehov i anslag och personal på längre sikt.

Ett sakunderlag av annan typ för den fortsatta utredningen av det framtida behovet av forskningsinvestering inom skilda vetenskapliga områden har forskningsberedningen skaffat sig genom översikter av mer eller mindre avgränsade vetenskapliga fält eller vetenskapliga problemkomplex genom särskilda konsulter eller sakkunnigrupper.

I avsikt att få fram ytterligare material för forskningsberedningens kommande diskussioner om de framtida forskningsinvesteringarnas fördelning har beredningen givit flera sakkunnigrupper i uppdrag att utarbeta ytterligare översikter. Sålunda har statens medicinska forskningsråd anmodats att i anslutning till beredningens promemoria angående den biologiska forskningen göra en analys och framlägga en översikt av följdverkningarna av den biologiska forskningens utveckling för den medicinska forskningen och särskilt den kliniska medicinska forskningen och läkemedelsforskningen. En sakkunnigrupp har på motsvarande sätt fått i uppdrag att studera följdverkningarna av den biologiska forskningens utveckling för jordbruksforskningen och den möjliga återverkan härav även från jordbruksteknologisk synpunkt.

Med tanke på den ökande betydelse som den organiska kemien intar från industriell synpunkt har en särskild sakkunnigrupp fått forskningsberedningens uppdrag att undersöka utvecklingstendenserna inom den tunga organiska kemien och behoven av forskningsresurser och forskarutbildning inom detta fält. Forskningsberedningen har slutligen uppdragit åt tre sakkunnigrupper att studera olika fält inom den humanistiska forskningen. En grupp skall sålunda ge en översikt över utvecklingstendenser inom modern språkvetenskaplig forskning, en andra grupp skall på motsvarande sätt studera den historiska humanistiska forskningen och en tredje grupp skall ge en översikt över läget och utvecklingstendenserna inom det »estetiska» humanistiska forskningsområdet.

Forskningsberedningens arbetsgrupp har i samband med budgetarbetet hösten 1963 diskuterat principerna för fördelning mellan de statliga forskningsråden av de ökade anslagen till dessa råd.

Inom forskningsberedningens sekretariat har verkställt en undersökning rörande utvecklingen av de statliga anslagen till forskning under senare år. Denna undersökning utgör i allt väsentligt en fortsättning av den undersökning som 1955 års universitetsutredning redovisade i sitt betänkande »Forskningens villkor och behov», SOU 1958: 32 s. 21 ff. För 1963 års undersökning har utnyttjats samma metoder och definitioner som användes därvid. Sålunda har endast de statliga driftanslagen medtagits. Sådana forskningsinstitutioner, vilka inte inrättats vid tiden för universitetsutredningens undersökning, har dock medtagits; givetvis har hänsyn även tagits till institutioner vilka numera upphört med sin verksamhet. Vid bedömningen av hur stor del av olika anslag, som kommit forskningen tillgodo, har forskningsberedningen tillämpat samma procenttal som universitetsutredningen (jfr SOU 1958: 32 s. 28).

Resultatet av beredningens undersökningar redovisas i form av ett antal tabeller. Här torde få återges tabell nr 2.

Tabell 2. Utvecklingen av de statliga forskningsanslagen i enhetligt penningvärde enligt konsumentprisindex¹

(1955/56 = 100)² 1 000-tal kr.

Område	1950/51	1955/56	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65
Forskningsråd och fonder, internationat. rymd- och kärnforskn.-samarbete ³	9 212	12 372	27 578	31 530	50 000	58 236	69 031 ⁴
Index	74	100	223	255	404	471	558
Universitet och högskolor, branschforsk.-inst. m. m. ...	31 095	47 898	82 028	88 818	99 917	106 811	128 527
Index	65	100	171	185	209	223	268
Övrigt [inkl. atomenergiutveckl. (X:e huvudtiteln) o. försvarsforskning]	32 070	53 072	99 211	120 459	130 506	134 540	143 770
Index	60	100	187	227	246	254	271
Totalt	72 377	113 342	208 817	240 807	280 477	299 587	341 337
Index	64	100	184	212	247	264	301

¹ Beräkningarna utförda enligt den metodik som tillämpats av 1955 års universitetsutredning (SOU 1958: 32) och baserade på uppgifterna i den årliga riksstaten.

² Indextalen är: 1950/51 80,1; 1955/56 100; 1960/61 118,4; 1961/62 122,4; 1962/63 126,5; 1963/64 129,4; 1964/65 133,1. Det sista beräknat. För att ge en klar bild av utvecklingen har en indexserie räknats fram för de statliga anslagen.

³ Fr. o. m. budgetåret 1962/63 inkluderas häri 10 milj. kr. av Norrlandsfonden och hela Malmfonden, 10 milj. kr.

⁴ Beräknade anslag till forskningsråd och internationellt samarbete med utgång från i 1964 års statsverksproposition angivna belopp.

De siffror som anges under de omräknade anslagssiffrorna utgör en indexserie, som räknats fram för att ge en klarare bild av utvecklingen. Som synes har sedan 1955/56 anslagen till forskningsråd och fonder m. m. i stort sett femdubbplats medan däremot de övriga grupperna, universitet och högskolor m. m. samt övrigt, undergått en knapp tredubbling. Det framgår också, att de totala statliga forskningsanslagen i enhetligt penningvärde tredubblats sedan 1955/56.

Forskningsberedningen har, såsom förut framgått, från de statliga forskningsråden begärt in långtidsplaner, belysande allmänna utvecklingstendenser inom de olika vetenskapsområdena. En kort sammanfattning av nämnda planer har lämnats i propositionen. Här skall endast återges vad som framhålles med avseende på statens humanistiska forskningsråds planer.

För ett samhälle, som vill vidmakthålla och öka sin kulturella standard, är det enligt *statens humanistiska forskningsråd* nödvändigt med en humanistisk forskning av allsidig natur. Ökat välstånd och ökad fritid medför — framhåller rådet — nya och större behov av kulturkonsumtion, som den humanistiska forskningen måste möta. En nyorientering och expansion över hela forskningssektorn är enligt rådets uppfattning nödvändig, för att humanistisk forskning skall kunna bedrivas på det internationella fältet och på nya specialområden. Vårt lands allt livligare engagemang i utvecklingsländerna kräver inte bara administrativa och tekniska insatser. Det är också nödvändigt, framhåller rådet, att nämnda insatser åtföljes av ett allmänt omfattande kulturstudium. Bland aktuella projekt nämner rådet bl. a. en språksociologisk undersökning i Nordafrika. Vidare anges en serie historiska forskningsuppgifter rörande det svenska klassamhället, emigrationen på 1800-talet samt sociala och statsfinansiella problem i 1600-talets Sverige. Därjämte berörs frågan om upprustning av svensk kulturforskning.

På s. 19—30 i propositionen nr 69 lämnas en redovisning för *forskningsrådets anslagsberäkningar för budgetåret 1964/65*. Utskottet får hänvisa till denna redovisning.

Den svenska rymdforskningens organisation m. m. behandlas på s. 31—50 i propositionen. En kort sammanfattning lämnas här, baserad på uppgifter i propositionen.

I propositionen 1962:85 framhölls nödvändigheten av att frågan om den svenska rymdforskningens framtida organisation och därmed sammanhängande spörsmål närmare utreddes. Med anledning härav tillkallades i maj 1962 särskilda sakkunniga för att verkställa denna utredning. De sakkunniga — rymdkommittén — har den 16 september 1963 avlämnat ett betänkande, »Organisatoriska åtgärder för rymdverksamhetens främjande» (SOU 1963:61).

Rymdkommittén, som finner rymdforskningen vara av betydande intresse för ett flertal naturvetenskapliga ämnesområden, anser det med hänsyn till det fortsatta vetenskapligt-tekniska framåtskridandet vara väsentligt, att vårt land har tillgång till personer med vidsträckta kunskaper inom detta forskningsfält,

inte minst då det gäller ställningstaganden inom vetenskap, teknik och försvar. Kommittén förutsätter därvid bl. a., att nya rön på rymdmedicinens och rymdbiologins områden kommer att påverka utvecklingen inom medicin och biologi. Vidare hävdar rymdkommittén, att Sveriges insats i internationellt samarbete inom ESRO förutsätter att en motsvarande nationell verksamhet kan möjliggöra ett fullt utnyttjande av organisationens resurser i enlighet med de för dess arbete uppdragna riktlinjerna. Kommittén betonar därvid det angelägna i att svenska forskare snarast ges sådana resurser, att vägen från ett uppslag till ett färdigt projekt i möjligaste mån kan förkortas. Målet för den svenska rymdverksamheten bör enligt kommitténs mening vara att dels på skilda sätt vinna resultat genom ändamålsenligt bedriven forskning, dels genom utnyttjande av den svenska industrins resurser framställa instrument och annan apparatur, dels ock delta i pågående eller planerade internationella rymdprojekt. För att detta mål skall kunna uppnås föreslår kommittén, att ett särskilt statens råd för rymdverksamhet inrättas. Kommittén föreslår vidare, att under nyssnämnda råd inrättas ett rymdinstitut med uppgift att tjäna som serviceorgan i fråga om raketuppsändningar för forskarna vid universiteten, högskolorna och forskningsinstitutionerna. Härjämte bör enligt kommittén en svensk raketuppsändningsplats anordnas i anslutning till den av ESRO planerade raketbasen i Kirunaområdet.

Kommittén anser, att frågan om storleken av den svenska insatsen på rymdverksamhetens område bör bedömas mot bakgrunden av andra länders insatser på nämnda område. En svensk insats, som med bruttonationalprodukten som jämförelsebas är lika stor som den amerikanska, skulle enligt kommittén betyda en budget på 800—900 milj. kr./år. En analog jämförelse med sådana länder som Storbritannien och Frankrike visar, att en med dessa länder jämförlig total insats för Sveriges del skulle betyda en budget på 40—50 milj. kr./år. Det är enligt kommitténs uppfattning motiverat att en insats av sistnämnda storleksordning göres från svensk sida på grund av de i betänkandet redovisade behoven att aktivt delta i den vetenskapliga, tekniska och industriella utvecklingen inom detta verksamhetsfält. Kommittén, som anser att en utbyggnad av den svenska rymdverksamheten måste ske etappvis, uppskattar anslagsbehovet för budgetåren 1964/65, 1965/66 och 1966/67 till 6, 11 respektive 15 milj. kr./år. Härtill kommer bidragen till ESRO, uppskattade till 6,5, 8,8 respektive 11 milj. kr./år.

Remissinstanserna har i sina yttranden från skilda utgångspunkter anfört kritik mot ett flertal av kommitténs förslag. I särskild utsträckning har därvid fästs avseende vid rymdforskningens ställning i jämförelse med andra forskningsområdens. Då det gäller frågan om förhållandet till verksamheten inom ESRO framhålles i vissa yttranden bl. a., att ett fullföljande av Sveriges åtagande gentemot ESRO förutsätter en inhemsk basorganisation för samarbetet.

Kommitténs ställningstagande till förmån för ett särskilt forskningsråd för rymdverksamhet har vunnit ringa anslutning bland remissinstanserna. Av-

visande till detta förslag har ställt sig bl. a. universitetskanslern, matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna i Göteborg och Stockholm, medicinska fakulteten i Göteborg, lärarkollegiet vid karolinska institutet, överstyrelsen för de tekniska högskolorna, kollegienämnderna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola, Vetenskapsakademien, Ingenjörsvetenskapsakademien samt statens medicinska och tekniska forskningsråd. Som skäl härför anföres huvudsakligen att anslagsfördelningen till rymdforskningen bör ske genom redan inrättade forskningsråd eller genom ett för dessa inrättat samarbetsorgan. Från några håll har samtidigt föreslagits fortsatt utredning i syfte att bl. a. närmare belysa det föreslagna rådets verksamhetsområde och därmed sammanhängande frågor. Liknande förslag har framlagts även av försvarets forskningsanstalt, Internationella meteorologiska institutet i Stockholm och flygtekniska försöksanstalten.

Även Svenska teknologföreningen har funnit det angeläget, bl. a. från samordningssynpunkt, att nya forskningsråd inte inrättas, men ansluter sig det oaktat till kommitténs förslag, därest det nya rådet tillföres representanter för vissa befintliga råd samt industrien. Statens råd för atomforskning och Sveriges mekanförbund har för sin del tillstyrkt ett nytt råd, under förutsättning att gränsdragningen mot övriga forskningsråd klargöres. Positivt inställda till ett nytt råd är vidare matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala, lärarkollegiet vid medicinska högskolan i Umeå, statens naturvetenskapliga forskningsråd, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, luftfartsstyrelsen, Svenska interplanetariska sällskapet, telestyrelsen och statskontoret.

Förslaget om ett rymdinstitut har vunnit en viss anslutning. Några instanser har emellertid därvid föreslagit, att detta institut anslutes till flygtekniska försöksanstalten.

Departementschefen framhåller i sitt ställningstagande till forskningsrådets och rymdkommitténs förslag inledningsvis bl. a. att forskning och utvecklingsarbete utgör en grundval för ekonomiskt, socialt och kulturellt framåtskridande samt i allt högre grad påverkar utvecklingen inom olika delar av samhällslivet. I fråga om de statliga insatserna visar enligt departementschefen den förut lämnade redovisningen av forskningsanslagens storlek, att stödet till forskning och tekniskt utvecklingsarbete oavbrutet ökat under efterkrigstiden, samt att denna ökning skett i en stegrad takt. De sammantagna statliga anslagen till dylika ändamål, mätta i 1955 års penningvärde, har från budgetåret 1946/47 till budgetåret 1950/51 nästa fördubblats och under den därpå följande tioårsperioden fram till budgetåret 1960/61 ytterligare fyrfaldigats. Ökningstakten i fråga om de statliga forskningsutgifterna kan för perioden 1961—1965 uppskattas till ca 15 % per år.

Det anges i sammanhanget vara av intresse att notera, att en av OECD nyligen utförd undersökning rörande internationella tendenser inom forskning och utvecklingsarbete visar, att utgifterna i Sverige för dylika ändamål, ställda i rela-

tion till bruttonationalprodukten, är av ungefär samma storleksordning som i bl. a. Frankrike och Förbundsrepubliken Tyskland. Förenta staterna och Storbritannien redovisar i den återopade undersökningen högre forskningsutgifter; om man emellertid räknar bort utgifterna för militär forskning är dessa båda stormakters insatser — relativt sett — av ungefär samma omfattning som de stora västeuropeiska länderna. Givetvis bör det understrykas — vilket också sker i den av OECD framlagda undersökningen — att forskningsstatistiken i de skilda länderna är svårjämförbar och att mera exakta jämförelser därför inte kan göras, framhåller departementschefen. Likväl synes enligt departementschefens uppfattning undersökningsresultaten för Sveriges vidkommande berättiga till omdömet att de svenska investeringarna i forskning och utvecklingsarbete, ställda i relation till bruttonationalprodukten, är av samma storleksordning som i övriga ekonomiskt högt utvecklade länder i Västeuropa.

Forskningsråden har i sina anslagsframställningar starkt understrukit behovet av höjda medelsanvisningar, erinrar departementschefen. Vidare har råden i sina till forskningsberedningen avgivna långtidsplaner ytterligare belyst de för närvarande mest markanta utvecklingstendenserna. För egen del anser departementschefen att en väsentlig del av de ökade resurser, som ställes till forskningens förfogande, bör få disponeras av forskningsråden. Departementschefen finner därför en avsevärd uppräknig av rådens anslag motiverad. Departementschefen framhåller i detta sammanhang bl. a. följande.

De ökade resurser, som forskningsråden får till sitt förfogande, bör möjliggöra för dem att — i högre grad än hittills — genom sin överblick över den allmänna vetenskapliga utvecklingen taga självständiga initiativ i syfte att verksamt understödja sådana forskningsprojekt, som särskilt kan främja en till landets olika behov anpassad forskningsutveckling. En stundom påtalad tendens att dela forskningsrådsanslagen i ett stort antal alltför små bidrag för att — om också i otillräcklig utsträckning — stödja så många forskare som möjligt synes därvid mindre ändamålsenlig. De växande anslagen till råden bör i ökad omfattning utnyttjas för att ge bidrag till de forskare som är särskilt framstående och vetenskapligt aktiva. Forskningsråden bör vidare uppmärksamma, att den pågående starka expansionen av sådana verksamhetsområden i vårt samhälle, som kräver forskarutbildad arbetskraft, kommer att utsättas för en kännbar konkurrens när vår forskningsverksamhet ytterligare vidgas. Det bör därför vara angeläget för råden att så vitt möjligt hushålla med personalresurserna och söka skapa förutsättningar för större effektivitet bland de redan engagerade forskarna och forskargrupperna, bl. a. genom ökade bidrag till teknisk personal och förbättrade instrumentella resurser.

Vid sin avvägning av anslagsfördelningen mellan de olika forskningsråden säger sig departementschefen ha väglets av den redogörelse för utvecklingstendenserna inom aktuell forskning, som kommit till uttryck i rådens långtidsplaner. De procenttal, som departementschefen redovisar, anger ökningarna i förhållande till innevarande års anslag. Hänsyn har dock inte tagits till bl. a. ökningarna som föranleds av det senare redovisade ställningstagandet till frågan om medel till rymdforskning. Departementschefen fortsätter:

»Jag förordar en avsevärd uppräknig av anslagen till de humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningsråden. Medelsanvisningen till humanistisk forskning beräknar jag skall kunna höjas med ca 33 % nästa budgetår. För samhällsforskningsrådets del räknar jag med en höjning med ca 28 %. Jag vill framhålla, att här berörda forskningsråd i första hand bör utnyttja sina förstärkta resurser för att utvidga och igångsätta väsentliga större forskningsprojekt, baserade på en fortsatt inventering av aktuell och planerad forskning inom rådets verksamhetsfält.

Den medicinska forskningen befinner sig i mycket stark utveckling. En rad betydelsefulla problem skulle dock kunna komma närmare sina lösningar, om den biologiska grundforskningens resultat snabbare kunde omsättas i en tillämpad medicinsk forskning. Belysande exempel erbjuder bl. a. området för de geriatriska sjukdomarna, näringsforskningen och läkemedelsforskningen. Jag finner därför en förstärkning av anslagen till medicinska forskningsrådet i hög grad motiverad. Denna förstärkning, vilken jag uppskattar till ca 34 % av innevarande års anslag, betingas jämväl av behovet att fullfölja de riktlinjer i fråga om försvarsmedicinsk forskning, som uppdrogs i propositionen 1963: 74. Sålunda kommer jag att inom ramen för den allmänna anslagsuppräknigen föreslå inrättande av ytterligare två forskargrupper, nämligen för ämnena bakteriologisk bioteknik och toxikologi. I anslutning härtill kommer jag att framlägga förslag om inrättande av två till rådet knutna professurer.

Såsom redovisats i det föregående har universitetskanslern hemställt om medel till förhyrning för karolinska institutets räkning av en datamaskin avsedd för dokumentationsverksamhet. Framställningen har tillstyrkts av en rad myndigheter och institutioner m. m. Medicinska forskningsrådet har förklarat sig berett att medverka i ledningen av verksamheten samt att bidra med anslag till löner och viss förbrukningsmateriel. För egen del finner jag detta initiativ tillgodose ett påtagligt behov inom svensk forskning. Det framlagda förslaget överensstämmer väl med intentionerna bakom mitt uttalande i 1963 års statsverksproposition angående dokumentationsverksamhet i forskningsrådets regi (prop. 1963: 1, bil. 10, s. 542). I fråga om uppläggnigen av och ansvaret för den föreslagna verksamheten ansluter jag mig till medicinska forskningsrådets uppfattning. Jag finner sålunda med hänsyn till verksamhetens betydelse på riksplanet, att ledning bör tills vidare åvila rådet. Till rådet bör knytas en samarbetsgrupp, i vilken de av verksamheten berörda parterna är representerade. Driften av datamaskinanläggningen bör ombesörjas av karolinska institutet. Kostnaderna för verksamheten bör bestridas från rådets anslag till medicinsk forskning. I mitt förslag till uppräknig av detta anslag har jag tagit särskild hänsyn till de med anläggningen förenade hyreskostnaderna.

Den av mig i det följande förordade anslagsökningen för det naturvetenskapliga forskningsrådets del motiveras av den starka utveckling som för närvarande kännetecknar de naturvetenskapliga ämnesområdena i allmänhet. I skilda sammanhang har särskilt betonats att den biologiska forskningen befinner sig i en

mycket dynamisk utvecklingsfas. I anslutning till det naturvetenskapliga rådets egna uttalanden och framställningar i detta hänseende vill jag därför understryka vikten av att den biologiska forskningens behov särskilt beaktas i rådets fortsatta verksamhet. Jag förutsätter att rådet inom ramen för de nu föreslagna anslagen även prövar behovet av en svensk forskningsinsats under det s. k. »lugna solens år». Ökningen för nästa budgetår av anslaget till naturvetenskaplig forskning beräknar jag till nära 40 %.

I fråga om anslaget till atomforskning räknar jag — i avvaktan bl. a. på resultatet av pågående utredningar av utvecklingen på acceleratorområdet — med en relativt sett måttlig anslagsökning eller 15 % av nu utgående anslag.»

Beträffande frågan om den svenska insatsen på rymdforskningens område framhåller departementschefen först bl. a. följande.

»Efter beslut av 1962 års riksdag (prop. 1962: 85, UU 2; Rskr 232) har Sverige deltagit i förberedande utredningsarbete i fråga om ett europeiskt organ för internationellt samarbete inom rymdforskningen för fredliga ändamål, European Space Research Organization (ESRO). Denna verksamhet har numera forskridit därhän, att ett flertal länder ratificerat konventionen för organisationens bildande. För Sveriges del kommer ratifikation att ske den 7 mars 1964. Därigenom förbinder sig vårt land att under minst åtta år bl. a. ekonomiskt understödja ett intereuropeiskt rymdforskningsprogram av betydande omfattning.

I den nyssnämnda propositionen 1962: 85 förordade jag, att riksdagens bemyndigande skulle inhämtas för slutande av erforderliga avtal om markupplåtelse m. m. för ett av ESRO planerat raketfält inom norrskenszonen, förlagt till Kiruna-området. Riksdagen lämnade sedermera ett sådant bemyndigande. Förhandlingarna beträffande avtalet har nyligen slutförts, och samtliga länder som deltagit i förberedelsearbetet för ESRO har godkänt detsamma. Avtalet kommer att träda i kraft sedan det godkänts av Kungl. Maj:t och ESRO:s råd. Avtalet innebär att Sverige till ESRO upplåter ett basområde för uppsändning av höghöjdsraketer, beläget vid Vittangiälvens södra strand mittemot Sekkujokis utflöde i älven. Området som skall inhägnas, upptager en yta av ca 5,4 km² och är huvudsakligen beläget på kronomark. Vidare förbinder sig Sverige att till ESRO upplåta mark för erforderliga observations- och radiostationer. Slutligen tillåter Sverige att ESRO får använda ett område som nedslagsplats för uppsända raketer. Detta nedslagsområde har väsentligen den omfattning som i propositionen 1962: 85 (s. 15) angavs för raketfältet. Ifrågavarande områden får användas av ESRO enbart för rymdforskning för fredliga ändamål. ESRO skall enligt avtalet upplåta sina anläggningar i Kiruna för svensk rymdforskning. I avtalet finnes icke någon bestämmelse som innefattar begränsningar i Sveriges suveränitet. Ej heller har i avtalet ESRO medgivits rätt att införa sådana begränsningar i den enskildes personliga frihet som strider mot eller är främmande för svensk lag eller rättstillämpning. För ESRO:s verksamhet skall gälla vissa i avtalet angivna säkerhetsföreskrifter. Vidare har svenska regeringen förbehållit sig rätten

att i förekommande fall begränsa ESRO:s förfoganderätt över det ifrågavarande området och att påkalla omprövning av avtalet, där så till följd av väsentligt ändrade förutsättningar befinnes lämpligt. Avtalet skall gälla i åtta år samt därefter, om det ej uppsäges av Sverige eller ESRO, förlängas med tre år i sänder. Om avtalet upphör att gälla på grund av att det uppsagts eller att ESRO upplösts, skall förhandlingar inledas i syfte att träffa överenskommelse angående villkoren för att till Sverige överföra äganderätten till ESRO:s byggnader och fasta anläggningar.

ESRO-institutionen vid Kiruna skall bli en s. k. öppen institution, dvs. alla vetenskapliga resultat skall publiceras eller på annat sätt göras tillgängliga.

För nyttjanderätten till basområdet skall ESRO enligt avtalet erlagga en symbolisk arrendavgift av en krona per år. I avtalet förutsättes, att ESRO:s verksamhet kommer att föranleda dels intrång i näring och personliga olägenheter för såväl samerna som enskilda jordägare, dels intrång i renbetesrättigheter, dels skador på renar och växande skog förorsakade av nedfallande raketer, dels ock minskade intäkter av jakt och fiske. Sverige har i avtalet med ESRO utfäst sig att ansvara för skador, intrång och olägenheter av nu nämnt slag. I gengäld skall ESRO till Sverige erlagga dels ett engångsbelopp av 2 035 000 kr., dels ock en årlig ersättning om 80 000 kr. Om skador av annan art skulle uppkomma på grund av ESRO:s verksamhet, åligger det ESRO att utgiva skadestånd härför. ESRO:s skadeståndsskyldighet skall bestämmas i enlighet med svensk rätt.

Till grund för utformningen av ersättningsbestämmelserna i avtalet med ESRO ligger överenskommelser mellan företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt de enskilda jordägarna, å andra sidan. I dessa överenskommelser har jordägarna medgivit att, såvitt deras rätt därav beröres, ESRO må använda det i avtalet med ESRO angivna raketfältet på sätt i avtalet anges. Kungl. Maj:t har å sin sida utfäst sig att till jordägarna utgiva förut nämnda ersättningar. Överenskommelserna skall gälla för samma tid som avtalet med ESRO.»

Departementschefen övergår härefter till att redovisa sitt ställningstagande till rymdkommitténs förslag och anför här följande.

»För egen del vill jag till en början erinra om att jag i propositionen 1962: 85 uttalade, att vid bestämmandet av storleken av ett anslag för rymdforskningsändamål hänsyn enligt min mening borde tagas till de förhållandevis mycket betydande ekonomiska insatser som från svensk sida beräknades komma att göras inom ramen för den europeiska samarbetsorganisationen. Vidare vill jag framhålla, att ett studium av dels förarbetena beträffande arbetsplan m. m. för ESRO:s tekniska laboratorier, dels konventionen för organisationen, klart utvisar att ESRO:s forskningsinstitutioner och nyssnämnda laboratorier i stor utsträckning skall kunna utnyttjas av nationella forskare. De svenska delegaterna i ESRO bör därför enligt min mening verka för en sådan utveckling av organisationen, att nationella forskningsinstitutioner eller forskargrupper i det fortlöppande arbetet kan intimt samverka inom organisationens ram. Vid en sådan utveckling synes mig insatsen av materiella och personella resurser inom Sverige kunna göras väsentligt mindre än rymdkommittén föreslagit.

Även på det teknologiska fältet synes i Sverige arbetande rymdforskargrupper kunna förlita sig på nära samverkan med ESRO:s institutioner. Jag anser mig således kunna konstatera, att den hos oss bedrivna rymdverksamheten kommer att mera orientera sig mot projekt med anknytning till grundforskning, vilket även klart framgår av den utredning rymdkommittén framlagt.

För innevarande budgetår är på riksstaten under åttonde huvudtiteln uppfört ett reservationsanslag till rymdforskning, vilket disponeras av rymdkommittén. Med utgångspunkt i vad jag nyss anfört vill jag förorda, att tilldelningen av anslag till olika svenska rymdforskningsprojekt i fortsättningen omhänderhaves av de statliga forskningsråd som närmast har att svara för det vetenskapliga område, till vilket vederbörande projekt kan hänföras. Med hänsyn härtill — och under hänvisning till vad flertalet remissinstanser anfört — kan jag icke tillstyrka att ett särskilt rymdforskningsråd inrättas. Rymdkommittén bör således i och med utgången av juni 1964 upphöra med sin verksamhet. Vid bifall till här framlagda förslag bör det nyssnämnda anslaget utgå ur riksstaten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om dispositionen av vid utgången av budgetåret 1963/64 eventuellt förefintlig reservation på ifrågavarande anslag. Vid min uppräknig av anslagen till de naturvetenskapliga, tekniska och medicinska forskningsråden har jag förutsatt att från dessa anslag medel till svenska rymdforskningsprojekt under nästa budgetår kommer att beviljas till belopp som överstiger de medel, som innevarande budgetår står till rymdkommitténs förfogande för sagda ändamål. Jag har härvid räknat med sammanlagt ca 2,25 milj. kr. Bidragen till rymdforskning bör likväl inte bindas vid detta belopp, utan de berörda forskningsråden har att granska ansökningar rörande rymdforskningsprojekt på samma sätt som råden prövar andra forskningsprojekt. Detta innebär att nästa års faktiska bidrag till svensk rymdforskning kan bli större eller mindre än jag vid anslagsavvägningen räknat med.

Av vad jag i det föregående anfört följer vidare, att jag icke nu anser mig böra förorda att ett svenskt rymdinstitut upprättas. Jag kan inte heller tillstyrka rymdkommitténs förslag att ett särskilt svenskt raketuppsändningsområde anordnas vid Kiruna.»

Departementschefen övergår slutligen till att redovisa sina medelsberäkningar under respektive anslag.

Till Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader bör enligt departementschefen för budgetåret 1964/65 uppföras ett förslagsanslag av (920 000 + 360 000 — 134 000 + 67 000 =) 1 213 000 kr. Därvid har departementschefen räknat bl. a. med ytterligare två försvarsmedicinska forskargrupper, nämligen i bakteriologisk bioteknik och i toxikologi. Till första innehavare inom ramen för dessa forskargrupper av två extra ordinarie professorer föreslår departementschefen att utan vederbörligt ansöknings- och sakkunnigförfarande utses i bakteriologisk bioteknik laboratorn C. G. Hedén och i toxikologi laboratorn B. Holmstedt.

Till Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning föreslår departementschefen att för budgetåret 1964/65 uppföres ett reservationsanslag av

(8 885 000 + 3 415 000 + 60 000 =) 12 360 000 kr. Detta belopp bör liksom för närvarande uppdelas på skilda anslagsposter.

Till Humanistisk forskning förutsättes för budgetåret 1964/65 bli uppfört ett reservationsanslag av (2 125 000 + 701 000 =) 2 826 000 kr.

För samma budgetår förordas anslaget till Statens råd för samhällsforskning: Förvaltningskostnader uppfört med (91 000 + 15 000 =) 106 000 kr. samt anslaget till Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning med (2 000 000 + 550 000 =) 2 550 000 kr.

Beträffande anslagen till naturvetenskaplig forskning erinrar departementschefen om att i propositionen 1964:47 angående förstatligande av Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik m. m. förordats, att — därest forskningsinstitutet förstatligas — anslaget till bidrag till vetenskaplig verksamhet vid Vetenskapsakademien skall utgå ur riksstaten. Med anledning härav förordar departementschefen, att lönekostnaderna för befattningen som laborator och föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station fr. o. m. budgetåret 1964/65 skall bestridas från anslaget till förvaltningskostnader vid statens naturvetenskapliga forskningsråd.

Departementschefen förordar, att till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader för nästa budgetår uppföres ett förslagsanslag av (209 000 + 43 000 + 22 000 =) 274 000 kr. Departementschefen föreslår vidare, att till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning för nästa budgetår uppföres ett reservationsanslag av (8 950 000 + 4 550 000 =) 13 500 000 kr.

Departementschefen har funnit sig böra tillstyrka en uppräknig av anslaget till atomforskning med 1 127 000 kr. Till atomforskning föreslås alltså för nästa budgetår ett reservationsanslag av (7 675 000 + 1 127 000 =) 8 802 000 kr.

Till Europeiskt samarbete inom rymdforskningen slutligen bör enligt departementschefen för nästa budgetår uppföras ett förslagsanslag av 3 700 000 kr., vilket innebär ett jämfört med innevarande budgetår oförändrat belopp.

Utskottet vill för sin del gärna instämma i departementschefens starka betonande av att forskning och utvecklingsarbete utgör en grundval för ekonomiskt, socialt och kulturellt framåtskridande. Hänsynen härtill och medvetandet om detta förklarar den dynamik som präglar forskningsverksamheten över huvud taget, både internationellt och i vårt eget land. Att forskningen kräver stora resurser, såväl personellt som materiellt, synes ovedersägligt. Det är också klart att staten måste bära en väsentlig del av kostnaderna. Vad sedan gäller storleken av de insatser som staten bör göra och fördelningen av forskningsmedlen kan naturligtvis delade meningar råda. Med den stora volym som statens utgifter för forskning nu nått — manifesterad inte minst i fråga om satsningen på forskningsråden — växer emellertid uppenbarligen anspråken på en medveten plan vid fördelningen av resurserna. Utskottet ser med tillfredsställelse att forskningsberedningen och även Kungl. Maj:t lagt sig vinn om att följa utvecklingen

denserna på litet längre sikt i den allmänna planeringen på området. Utskottet förväntar att denna inriktning av forskningspolitiken skall växa sig än starkare under kommande år, en utveckling som kan främjas inte minst om forskningsråden gemensamt och vart på sitt område även fortsättningsvis bidrar till att tillhandahålla de primäruppgifter, som kan bilda underlaget för analyser av vad som på sikt bör och kan göras för stöd åt forskning och utvecklingsarbete. Att det i dessa analyser gäller att vara uppmärksam på den metodik som kommer till användning vid bestämmandet av och mätningen av den totala forskningsvolymen, där forskningsområden bara ingår som delar i det hela, synes utskottet klart. Utskottet utgår från att metodiken och systematiken i berörda hänseenden kontinuerligt överses och förbättras. Därvid synes inte minst angeläget att den i flera motioner, väckta i anslutning till denna proposition, kritiserade bestämningen av hur mycket av anslagen till universitet och högskolor som faktiskt går till forskning närmare analyseras och i mån av behov förbättras.

Den avvägning som departementschefen gjort för nästa budgetår har resulterat i att de under ecklesiastikdepartementet sorterande forskningsråden föreslås få en sammanlagd ytterligare anslagssumma av — bortsett från direkta medel för förvaltningskostnader — i runt tal 10 300 000 kr., fördelat med, likaledes i runda tal, 3 400 000 kr. på medicinsk forskning, 700 000 kr. på humanistisk forskning, 550 000 kr. på samhällsforskning, 4 550 000 kr. på naturvetenskaplig forskning och 1 100 000 kr. på atomforskning. I dag står till berörda forskningsråds förfogande för forskning i runt tal 29 600 000 kr.

I flera av de motioner som anknyter till propositionen nr 69 — motionerna I: 762 och II: 932, I: 763 och II: 930, II: 929 samt II: 933 — har framställts förslag om ytterligare höjningar utöver vad departementschefen förordat med tillhoppa 11 050 000 kr., dvs. mer än en fördubbling av den i propositionen föreslagna anslagshöjningen. I motionerna I: 329 och II: 334 har bl. a. hemställts om uttalande från riksdagens sida att den aktuella målsättningen för kommande statsanslag till vetenskaplig forskning — exklusive atom- och försvarsforskning samt utdelningar från Malmfonden och Riksbankens jubileumsfond — skall vara minst en fördubbling under den närmaste femårsperioden av statens bidrag till detta ändamål. I motionerna förutses en årlig anslagshöjning av tills vidare ca 50—60 miljoner kr.

Det synes utskottet uppenbart med hänsyn till utvecklingstendenserna på forskningssidan att avsevärda anslagshöjningar till olika forskningsprojekt, stödda via forskningsråd, måste komma till stånd. Redan de av departementschefen förordade anslagshöjningarna till nu aktuella forskningsråd är enligt utskottets mening av betydande omfattning. Likväl bör och kan de enligt utskottets uppfattning blott ses som etapper i ett för de närmaste budgetåren allt intensivare stöd åt forskningen. Utskottet, som förväntar att forskningsstödet — givetvis underbyggt av behovsundersökningar på längre sikt — efter hand ytterligare väsentligt utbygges och bli alltmera verksamt, har funnit sig böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår. Även om skäl kan anföras

för en ytterligare vidgning av anslagsramarna till forskningsråden redan fr. o. m. nästa budgetår — dock icke i den omfattning som skulle följa av ett bifall till samtliga förslag i anslagsmotionerna — anser sig utskottet likväl icke nu kunna på de i motionerna mera allmänt angivna grunderna företa den prioritering som enligt utskottets mening måste göras. Utskottet vill dock medge att beaktansvärda skäl i och för sig anförts i föreliggande motioner för ytterligare stöd för exempelvis rättsvetenskaplig forskning och forskning i samhällsplaneringsfrågor.

I motionerna I: 762 och II: 932 samt II: 929 har hemställts om medelsanvisningar till vissa forskningsråd, som helt eller delvis sammanhänger med departementschefens förslag, att medel fr. o. m. nästa budgetår icke längre skall utgå till rymdforskning såsom ett från de gängse forskningsråden avskilt forskningsfält. Utskottet får i anledning härav anföra följande.

Såsom framgått av det föregående förordar departementschefen, att de svenska insatserna på rymdforskningsområdet skall kanaliseras dels via ett — såsom nu — fast anslag till europeiskt samarbete inom rymdforskningen av oförändrat 3 700 000 kr., dels via de medicinska, naturvetenskapliga och tekniska forskningsrådets ordinarie forskningsanslag för nationella rymdforskningsprojekt. Riktpunkten för stödet från forskningsråden till rymdforskningen har departementschefen angivit till 2 250 000 kr. Med hänsyn främst till den delvis ganska skarpa kritik som från åtskilliga remissinstansers sida riktats mot ett förslag av den nu verkande rymdkommittén om en avsevärd, självständig nationell insats på området har utskottet ansett sig böra biträda att det svenska stödet till rymdforskningen uppbygges på sätt förordats av departementschefen.

Utskottet tillstyrker likaledes att de i propositionen omnämnda delarna av avtalet med ESRO — det europeiska organet för internationellt samarbete inom rymdforskningen för fredliga ändamål — och vissa jordägare under viss närmare angiven förutsättning godkännes av riksdagen och att samtidigt departementschefens förslag om användningen av från ESRO inflytande ersättningar godtages.

Vidkommande därefter frågan om erforderliga medelsanvisningar till rymdforskningen biträder utskottet även här vad departementschefen förordat. Några ytterligare höjningar till följd av vad som föreslagits i motionerna I: 762 och II: 932 samt II: 929 kan utskottet alltså inte förorda. Utskottet avstyrker därför motionerna i fråga i nu berört hänseende. Däremot finner utskottet det inte uteslutet att rymdforskningens expansiva och kostnadskrävande karaktär efter hand kan komma att ställa forskningsråden inför avsevärda avvägningsproblem — trots att Sveriges europeiska engagemang inom området även torde ge utrymme för nationella insatser och därigenom i inte ringa mån begränsa anspråken på särskilda medel för de senare. Utskottet utgår från att berörda forskningsråd ingående redovisar hur de stödjer rymdforskningen från till dem anvisade medel och att Kungl. Maj:t även framdeles beaktar forskningsrådets behov av medelstillskott för ändamålet.

I motionerna I: 761 och II: 928 har påyrkats uttalande från riksdagens sida

om angelägenheten av att rymdfrågor handläggas av ett särskilt för ändamålet tillskapat organ. Utskottet står inte främmande för att ett för forskningsråden gemensamt organ för kontakterna med den europeiska rymdforskningsorganisationen och för samordningen av de olika forskningsrådets nationella insatser på området kan behöva träda i funktion. Utskottet ifrågasätter emellertid om inte dessa funktioner — åtminstone tills vidare — borde kunna ombesörjas genom att forskningsråden själva inom sig för handläggningen av samordningsfrågor på rymdforskningsområdet konstituerade ett eget organ. Kostnaderna härför torde enligt utskottets mening inte bli så höga, att inte forskningsråden skulle kunna bära dessa inom givna anslagsramar. I sammanhanget synes också bära beaktas de vinster som en samordning kan föra med sig, inte minst i form av uteblivna felinvesteringar, som annars lätt kan bli följderna av splittrade insatser. Utskottet förutsätter att berörda forskningsråd, om de bedömer detta påkallat, tar erforderliga initiativ i nu berört hänseende. Motionerna i fråga torde därför icke bära föranleda någon riksdagens åtgärd.

Med hänsyn till vad utskottet nu i det föregående anfört och förordat med avseende på forskningsråden och medelsanvisningarna till dessa bör yrkandena om ytterligare anslagshöjningar i motionerna I: 762 och II: 932, I: 763 och II: 930 samt II: 933, de förra i vad de icke berörts i det föregående, icke bifallas av riksdagen.

Icke heller har utskottet ansett sig bära föreslå riksdagen att riksdagen nu skulle binda sig för ett uttalande rörande den aktuella målsättningen för kommande statliga anslag till vetenskaplig forskning på sätt i motionerna I: 329 och II: 334 föreslagits.

Utskottet biträder för sin del vad departementschefen förordat med avseende på forskningsrådets förvaltningskostnader och försvarsmedicinska forskargrupper.

I vissa i anslutning till statsverkspropositionen, bilagan 10, väckta motioner har berörts för forskningsråden m. m. mera principiella frågor. Utskottet har funnit skäl behandla dessa motioner i förevarande sammanhang.

I motionerna I: 5 och II: 9 har upptagits spörsmålen om målsättningen för stödet till humanistisk och med den besläktad samhällsvetenskaplig forskning samt en kartläggning av aktuella forskningsuppgifter inom dessa områden. Vidare har i motionerna påyrkats en riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Utskottet vill här erinra om att enligt vad utskottet i det föregående redovisat forskningsberedningen planlagt utredningar om den långsiktiga utvecklingen av bl. a. tendenser inom den moderna forskningen och därvid med hjälp av sakkunniggrupper och konsulter utfört sammanställningar över vetenskapliga områden och forskningsfält av betydelse för avvägningen av forskningsresurserna mellan olika forskningsriktningar. Beträffande den humanistiska forskningen har forskningsberedningen uppdragit åt tre sakkunniggrupper att studera olika fält inom den humanistiska forskningen. En grupp har sålunda i uppgift att ge en översikt över utvecklingstendenser inom modern språkvetenskaplig forskning, en andra grupp skall på motsvarande sätt studera den historiska humanistiska

forskningen och en tredje grupp skall ge en översikt över läget och utvecklingstendenserna inom det »estetiska» humanistiska forskningsområdet. Då beredningen genom bl. a. sin arbetsgrupp har att informera i frågor av betydelse för utformningen av forskningspolitiken synes det utskottet uppenbart att Kungl. Maj:t härigenom uppmärksammar frågor av den karaktär som beröres i motionerna. Någon särskild riksdagsskrivelse i ämnet synes därför icke påkallad. Utskottet avstyrker bifall till ifrågavarande motioner.

I såväl motionerna I: 329 och II: 334 som I: 479 och II: 582 beröres frågor rörande dokumentation och forskningsbibliotek, frågor som i sistnämnda båda motioner anknutits till krav på en utbyggnad och effektivisering av forskningsorganisationen. Utskottet får erinra om att riksdagen i år i enlighet med förslag av statsutskottet i utlåtande nr 55 tillstyrkt en förstärkning av personalen vid universitetsbiblioteken. I departementschefens argumentering för den av honom förordade förstärkningen anfördes, att utbildningens expansion och forskningens snabba utveckling fordrade allt större resurser för universitets- och högskolebiblioteken. Viktiga problem med avseende på såväl bibliotekstjänstens organisation som den moderna forskningens behov av dokumentation krävde enligt departementschefen en lösning. Dessa frågor hade uppmärksammats av bl. a. 1955 års universitetsutredning i betänkandet rörande högskolornas organisation och förvaltning. Universitetskanslern hade föreslagit en betydande förstärkning av bibliotekens personal. I avvaktan på en lösning av berörda frågor borde enligt departementschefen en viss förstärkning av bibliotekspersonalen ske vid universiteten.

Enligt utskottets bestämda uppfattning är spörsmålet om utbildning av dokumentalister och bibliotekspersonal samt förstärkning av dokumentationsresurserna av sådan betydelse, att en snar utredning i hithörande frågor synes påkallad. Då utskottet emellertid erfarit att Kungl. Maj:t inom kort har för avsikt att tillsätta en sådan utredning synes någon särskild riksdagsskrivelse i ämnet icke nu påkallad.

Vad i övrigt avser förslaget i motionerna I: 479 och II: 582 om en särskild riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till utbyggnad och effektivisering av forskningsorganisationen utgår utskottet ifrån att kanslern, vederbörande forskningsråd och ytterst Kungl. Maj:t med bistånd av forskningsberedningen har uppmärksamheten riktad på de åtgärder i nu berört hänseende som kan behöva vidtagas och föreslår de åtgärder, som bedömes påkallade. Någon särskild riksdagsskrivelse i de i motionerna berörda hänseendena anser utskottet således icke erforderlig. Motionerna synes därför icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I de förut nämnda motionerna I: 329 och II: 334 har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att frågan om ett särskilt föredragande statsråd för vetenskaplig forskning och därmed sammanhängande högre utbildning borde upptagas till omedelbar behandling.

Utskottet, som förra året hade att taga ställning till ett motionsyrkande i

samma syfte anförde då (utlåtande 1963:212), att utskottet utgick från att berörda fråga komme att uppmärksammas av Kungl. Maj:t. Vid sådant förhållande saknades enligt utskottet anledning att i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning i ämnet. Utskottet, som icke frångått sin förra året intagna ståndpunkt i frågan, hemställer, under hänvisning till vad utskottet sålunda förra året anförde, att motionerna I: 329 och II: 334, såvitt nu är i fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad departementschefen i övrigt i propositionen nr 69 anført och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 761 och II: 928 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att riksdagen må

a) godkänna vad departementschefen förordat rörande svenska insatser på rymdforskningens område;

b) godkänna i propositionen nr 69 angivna delar av avtalet med ESRO och av överenskommelserna med jordägarna under förutsättning att avtalet med ESRO träder i kraft;

c) medgiva, att de från ESRO inflytande ersättningarna bör användas i enlighet med vad departementschefen förordat;

III. att riksdagen må medgiva, att vid de under statens medicinska forskningsråd sorterande försvarsmedicinska forskargrupperna må fr. o. m. budgetåret 1964/65 tills vidare vara inrättade följande extra ordinarie tjänster, nämligen två som professor i Be 3 och en som forskningsläkare i Ae 27, samt bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning i överensstämmelse härmed;

IV. att riksdagen må godkänna följande avlöningsstat för under moment III. nämnda forskargrupper, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1964/65.

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	596 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	270 000
	Summa kr. 866 000

V. att motionerna I: 329 och II: 334, i vad de avser viss aktuell målsättning för kommande statliga anslag till vetenskaplig forskning, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att riksdagen må till *Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten

under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 213 000 kr.;

VII. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 762 och II: 932 samt II: 933, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 12 360 000 kr.;

VIII. att riksdagen må till *Humanistisk forskning* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 826 000 kr.;

IX. att riksdagen må till *Statens råd för samhällsforskning: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 106 000 kr.;

X. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 763 och II: 930, till *Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 550 000 kr.;

XI. att riksdagen må till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 274 000 kr.;

XII. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 762 och II: 932 samt II: 929 och II: 933, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 13 500 000 kr.;

XIII. att riksdagen må till *Atomforskning* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 802 000 kr.;

XIV. att riksdagen må till *Europeiskt samarbete inom rymdforskningen* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 700 000 kr.;

XV. att motionerna I: 5 och II: 9 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

XVI. att motionerna I: 329 och II: 334, i vad de avser ett särskilt föredragande statsråd för vetenskaplig forskning m. m., icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

XVII. att motionerna I: 329 och II: 334, i vad de avser utbildning av dokumentalister och bibliotekspersonal m. m., icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

XVIII. att motionerna I: 479 och II: 582 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 maj 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herr Gillström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Per Jacobsson, Mårtensson, Bertil Petersson, Källqvist, Wååg, Per Petersson och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, Nilsson i Göingegården, Andreasson, Svensson i Ljungskile, fröken Olsson, herrar Arvidson, Larsson i Hedenäset, Nelander och Källstad.

Reservationer

1) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Källqvist, Svensson* i Ljungskile, *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 16 börjar med »Det synes» och på s. 17 slutar med »i samhällsplaneringsfrågor», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Det synes utskottet uppenbart med hänsyn till utvecklingstendenserna på forskningssidan, att avsevärda anslagshöjningar till olika forskningsprojekt, stödda via forskningsråd, måste komma till stånd. Det synes utskottet emellertid att inte sådana höjningar bör vidtagas utan att målsättningen för statens betydande engagemang under de närmaste åren preciserats. Härvidlag anser utskottet den riktpunkt för utvecklingen av forskningsrådsanslagen som intagits i motionerna I: 329 och II: 334 väl avvägd. Utskottet finner alltså i anledning av motionerna i fråga att målsättningen bör vara minst en fördubbling av forskningsinsatserna under den närmaste femårsperioden, varvid utskottet i likhet med motionärerna förutsätter att utgifter för atom- och försvarsforskning och utdelningar ur Malmfonden och Riksbankens jubileumsfond skall ligga utanför angivna målsättning.

De av departementschefen förordade anslagshöjningarna är vad gäller vissa av de nu aktuella forskningsrådena enligt utskottets mening otillräckliga. Utskottet återkommer härtill i det följande.»

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 18, som börjar med »Icke heller» och slutar med »II: 334 föreslagits», bort utgå;

dels ock utskottets hemställan under V. bort ha följande lydelse:

»V. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 329 och II: 334, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att aktuell målsättning för kommande statliga anslag till vetenskaplig forskning — exklusive atom- och försvarsforskning samt utdelningar från Malmfonden och Riksbankens jubileumsfond — skall vara minst en fördubbling under närmaste femårsperiod av statens bidrag till detta ändamål;»

2) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Källqvist, Svensson* i Ljungskile, *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett att

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 17 börjar med »Vidkommande därefter» och på s. 18 slutar med »av riksdagen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad beträffar frågan om erforderliga medelsanvisningar för rymdforskning finner utskottet det inte uteslutet att denna forsknings expansiva och kostnadskrävande karaktär efter hand kan komma att ställa forskningsråden inför avsevärda avvägningsproblem — trots att Sveriges europeiska engagemang inom området även torde ge utrymme för nationella insatser och därigenom i inte ringa mån begränsa anspråken på särskilda medel för de senare. Utskottet utgår från att berörda forskningsråd ingående redovisar hur de stödjer rymdforskningen från till dem anvisade medel och att Kungl. Maj:t även framdeles beaktar forskningsrådets behov av medelstillskott för ändamålet.

Som framgått av det föregående har departementschefen, utan att förorda inrättande av ett särskilt rymdforskningsråd, vid uppräknigen av anslagen till de naturvetenskapliga, tekniska och medicinska forskningsråden beräknat ett sammanlagt belopp av ca 2 250 000 kr. till rymdforskningen. I motionerna I: 762 och II: 932 framhålls att bl. a. de medicinska och naturvetenskapliga forskningsråden vid fastställande av sina äskanden ej kan förutsättas ha räknat med att svara för rymdforskningen. Differenserna mellan de av de aktuella forskningsråden gjorda äskandena och av Kungl. Maj:t föreslagna höjningar av anslagen blir, om man beaktar detta förhållande, betydande. Det naturvetenskapliga forskningsrådet får bestrida även merkostnaderna för Sveriges deltagande i det europeiska sydobservatoriet (ESO) och kostnader för en svensk forskningsinsats under »lugna solens år». I motionerna redovisas beräkningar avseende dessa utgifter, uppgående till 600 000 kr. respektive 570 000 kr. Detta i förening med de angelägna projekt, som naturvetenskapliga forskningsrådet redovisat, motiverar enligt utskottets uppfattning en höjning av anslaget till naturveten-

skaplig forskning utöver vad departementschefen föreslagit med 2 000 000 kr. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motionerna I: 762 och II: 932, såvitt nu är i fråga.

I ifrågavarande motioner understryks vikten av en snabb expansion av den medicinska forskningen. Motionärerna påpekar dessutom även här skillnaderna mellan av rådet äskade och av Kungl. Maj:t förordade anslagsuppräknningar. Enligt departementschefens förslag har medicinska forskningsrådet att påtaga sig vissa kostnadskrävande åligganden, som rådet vid avgivandet av sina äskanden ej medräknat. Därigenom blir differensen än större. Ett ytterligare beaktansvärt skäl för en kraftigare statlig satsning än den departementschefen föreslår är att den av 1955 års universitetsutredning förordade utbyggnadstakten i fråga om den medicinska forskningen inte kunnat hållas. Med hänsyn till dessa omständigheter anser sig utskottet böra tillstyrka motionerna I: 762 och II: 932 även i här berörda hänseende.

De yrkanden om anslagshöjningar utöver och vid sidan av i dessa motioner framförda, som framställts i motionerna I: 763 och II: 930, II: 929 och II: 933, anser utskottet icke böra bifallas av riksdagen.

I motionerna I: 761 och II: 928 har påyrkats uttalande från riksdagens sida om angelägenheten av att rymdfrågor handläggas av ett särskilt för ändamålet tillskapat organ. Utskottet står inte främmande för att ett för forskningsråden gemensamt organ för kontakterna med den europeiska rymdforskningsorganisationen och för samordningen av de olika forskningsrådets nationella insatser på området kan behöva träda i funktion. Utskottet ifrågasätter emellertid om inte dessa funktioner — åtminstone tills vidare — borde kunna ombesörjas genom att forskningsråden själva inom sig för handläggningen av samordningsfrågor på rymdforskningsområdet konstituerade ett eget organ. Utskottet förutsätter att berörda forskningsråd, om de bedömer detta påkallat, tar erforderliga initiativ i nu berört hänseende. Motionerna i fråga torde därför icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.»

dels ock utskottets hemställan under VII. och XII. bort ha följande lydelse:

»VII. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 762 och II: 932 ävensom med avslag å motionen II: 933, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 16 360 000 kr.;

XII. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 762 och II: 932 ävensom med avslag å motionerna II: 929 och II: 933, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 15 500 000 kr.»

3) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Källqvist, Svensson* i Ljungskile, *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 19 börjar med »Utskottet, som» och på s. 20 slutar med »riksdagens åtgärd», bort ha följande lydelse:

»De statliga insatserna för forskning och därmed sammanhängande högre utbildning är i dag av en betydande storleksordning, och sannolikheten talar för att de i hastig takt kommer att växa ytterligare. Trots detta torde det vara realistiskt att förutsätta att knappheten på resurser kommer att göra en prioritering mellan alternativa ändamål nödvändig även i framtiden. Med hänsyn till detta talar enligt utskottets mening starka skäl för att en ny form av handläggning av forskningsfrågor inom regeringen övervägs. Utskottet tillstyrker därför motionerna I: 329 och II: 334, såvitt nu är i fråga.»

dels ock utskottets hemställan under XVI. bort ha följande lydelse:

»XVI. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 329 och II: 334, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att frågan om ett särskilt föredragande statsråd för vetenskaplig forskning och därmed sammanhängande högre utbildning upptages till omedelbar behandling;»

4) av herr *Larsson* i Hedenäset.